

Quickscan Flora en fauna Marsdijk 4 te Beerze

Definitief

Opdrachtgever:

BJZ.Nu
T.a.v. dhr. N. van Benthem
Twentepoort Oost 16a
7609 RG ALMELO
T (0546) 45 44 66
E niels@bjz.nu
I www.bjz.nu

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Brink 4a
7981 BZ DIEVER
T (0521) 32 44 00
F (0521) 32 44 01

Project nr. 5630

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
E. Veeman	S. Boekhout	01-02-2012

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK.....	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Voorgestane ontwikkeling.....	3
3. NATUURWETGEVING	4
4. METHODE.....	5
4.1 Bureauonderzoek.....	5
4.2 Terreinbezoek.....	5
5. BESCHERMDE SOORTEN	6
5.1 Planten	6
5.2 Zoogdieren.....	6
5.2.1 Vleermuizen.....	6
5.2.2 Grondgebonden zoogdieren	7
5.3 Vogels.....	7
5.4 Amfibieën, reptielen en vissen.....	8
5.5 Beschermde soorten ongewervelden.....	8
6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	10
6.1 Beschermde soorten	10
6.2 Tabel 1-soorten.....	10
6.3 Geen nader onderzoek.....	10
6.4 Denk aan vogels	10
6.5 Aanbevelingen	10

LITERATUURLIJST

BIJLAGE I: FLORA- EN FAUNAWET

1. INLEIDING

De initiatiefnemer is voornemens om nieuwe veestallen met bijbehorende sleufsilos te bouwen aan de westzijde van de Marsdijk (zie fig. 1 voor locatie). In verband met de voorgenomen ontwikkelingen is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en -beleid noodzakelijk. Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, om aan de hand hiervan uitspraken te doen over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

Het onderzoek heeft bestaan uit een visuele inspectie van het terrein en het raadplegen van vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde dier- en plantensoorten.

Figuur 1. Ligging plangebied nieuw te bouwen stal met silo's.

2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK

2.1 Huidige situatie

Het plangebied bestaat in hoofdzaak uit productiegrasland met algemene grassoorten. Aan de zuidkant ligt de Schapenweg (zandpad) waarlangs een bomenrij staat met zomereiken en zachte berk. In de zuidwesthoek van het plangebied ligt een klein gronddepot. Binnen het plangebied zijn geen watergangen aanwezig. Het gebied en de Schapenweg worden niet verlicht.

2.2 Voorgestane ontwikkeling

De familie Zandman heeft een agrarisch bedrijf aan de Marsdijk 4 te Beerze. In de jaren 40 is hier een camping bijgekomen. Omdat er binnen het bestaande bouwblok geen ruimte meer is voor een nieuwe melkveestal, is het voornemen om het op het bedrijf aanwezige (melk)vee over te brengen naar de andere zijde van de Marsdijk. Het plan gaat uit van het verplaatsen van de veestallen met bijbehorende sleufsilo's naar de westzijde van de Marsdijk. Ten behoeve van de stal worden ook in- en uitritten gerealiseerd en zullen er mogelijk een aantal bomen worden gekapt.

3. NATUURWETGEVING

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet van toepassing. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en daarom is geen ontheffing nodig. Deze soorten zijn bij dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Zie bijlage 1 voor een uitgebreide

beschrijving en toelichting op de Flora- en faunawet.

De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ruimtelijke ontwikkelingen die een (negatief) effect kunnen hebben op beschermde soorten. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten.

4. METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

De volgende bronnen zijn in het kader van dit onderzoek gebruikt:

Landelijke en provinciale verspreidingsinformatie met betrekking tot planten, dagvlinders, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren, met name uit verspreidingsatlassen. Uit deze landelijke verspreidingsinformatie moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

4.2 Terreinbezoek

Op basis van een veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten/soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door mevr. E. Veeman, ecologisch adviseur bij Eelerwoude, uitgevoerd op 24 januari 2012. Het was bewolkt maar droog weer bij een temperatuur van ongeveer 6°C. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoemd.

5. BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Langs de Schapenweg staat beplanting van zomereik en zachte berk. Het plangebied bestaat uit productiegrasland met algemene grassoorten waaronder Engels raaigras. Langs de randen van het plangebied staan verschillende algemene (on)kruiden waaronder herfstleuwentand en greppelrus. Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Het jaargetijde was niet geschikt om planten te inventariseren. Echter, gelet op het beheer en de agrarische functie van het projectgebied is het niet waarschijnlijk dat binnen de projectlocatie (zwaarder) beschermde plantensoorten voorkomen.

Effecten en ontheffing

Er worden geen beschermde ongewervelden verwacht in en rondom het plangebied. Negatieve effecten zijn niet te verwachten.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet noodzakelijk voor beschermde planten.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied is beoordeeld of de locatie geschikt kan zijn voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, trekroute en foerageergebied.

Binnen en rondom het plangebied worden op basis van de bekende verspreidingsgegevens en terreintype de volgende vleermuissoorten verwacht: gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis.

Verblijfsplaats

De aanwezige bomen van het perceel zijn onderzocht op holten die kunnen dienen als ver-

blijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Er zijn geen holtes aangetroffen.

Er zijn binnen het plangebied geen gebouwen welke dienst kunnen doen als verblijfplaats voor gebouwbewonende soorten.

Trekroute

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen in het landschap om langs te migreren. Deze zijn binnen het plangebied afwezig. Wel kan de Schapenweg (met wegbegeleidende beplanting) dienst doen als trekroute.

Foerageergebied

Het plangebied kan in beperkte mate dienst doen als foerageergebied voor vleermuizen. Deze kunnen gebruik maken van de luwte van hoog opgaande bomen langs de Schapenweg.

Verlichting

In de huidige situatie is geen verlichting aanwezig. Ook de Schapenweg wordt niet verlicht. Direct aan de overzijde van de weg (Marsdijk) staan wel stallen welke (minimaal) licht uitstralen.

Effecten en ontheffing

Er worden geen gebouwen met mogelijke verblijfplaatsen gesloopt. Ook bevatten de bomen geen geschikte holten of gaten welke dienst kunnen doen als verblijfplaats voor boombewonende soorten. Er is dus geen sprake van negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Daarnaast zijn geen negatieve effecten te verwachten van de ingreep op vliegroutes en foerageergebied. Het grootste deel van de beplanting (lijnvormige element) langs de Schapenweg blijft behouden; mogelijk zal er maar een enkele boom worden verwijderd voor de in- en uitrit. Lijnvormige elementen blijven behouden.

Na de bouw van de stal zal er enigszins toename zijn in verlichting. Verlichting kan verstoring werken op foeragerende vleermuizen

(m.n. lichtgevoelige soorten). Vanuit de stal kan verlichting uitstralen naar buiten en er zal hoogstwaarschijnlijk buitenverlichting komen. Aangezien het hier gaat om een minimale toename ten opzichte van de huidige situatie, worden significant negatieve effecten uitgesloten.

Aanvullend onderzoek en/of het aanvragen van een ontheffing voor vleermuizen is niet van toepassing.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Tabel 1-soorten

Uit literatuurbronnen is bekend dat in de omgeving haas, mol, ree, vos en algemene (spits)muizen voorkomen. Op basis van de terreingesteldheid zijn deze soorten ook binnen het plangebied te verwachten. Tijdens het veldbezoek muizenholletjes van algemene muizensoorten aangetroffen. Bovengenoemde soorten staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten.

Tabel 2 en 3-soorten

Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen sporen (uitwerpselen, prooiresten, krabsporen) aangetroffen van beschermde soorten.

In de omgeving komt de strikt beschermde steenmarter (tabel 2) voor. Mogelijk dat de steenmarter het plangebied sporadisch gebruikt als onderdeel van het leefgebied/ foerageergebied.

Andere zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten (o.a. eekhoorn, veldspitsmuis en waterspitsmuis) worden niet binnen het plangebied verwacht vanwege het ongeschikte biotoop en/of het bekende verspreidingsgebied van de soorten.

Effecten en ontheffing

Tabel 1-soorten

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op

de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten.

Tabel 2 en 3-soorten

Gezien de huidige geringe functie van het plangebied voor de strikt beschermde steenmarter, worden geen negatieve effecten verwacht.

Aanvullend onderzoek en/of het aanvragen van een ontheffing voor strikt beschermde grondgebonden zoogdieren is niet van toepassing.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

Algemene broedvogels en categorie 5

De aangetroffen vogels in en direct rondom het plangebied vallen onder algemene broedvogels. Onder andere de volgende vogelsoorten maken gebruik van de locatie: zwarte kraai, kauw, merel en houtduif. Het is waarschijnlijk dat bovengenoemde soorten in of in de (directe) omgeving van de projectlocatie broeden. De bomen en bosschages zijn voor deze en andere vogels van belang als broedplaats en foerageergebied. Er zijn geen nesten aangetroffen in de bomen langs de rand van de Schapenweg. Verwacht wordt dat er wel vogels zullen gaan broeden in broedseizoen.

Categorie 1-4

Ten tijde van het veldbezoek zijn geen jaar rond vogelsoorten (soorten die jaarrond gebruik maken van een vaste rust- en verblijfplaats) in en/of nabij het projectgebied vastgesteld. Soorten waarvan de vaste rust en verblijfplaats jaarrond beschermd zijn worden ook niet verwacht in het plangebied.

Effecten en ontheffing

Algemeen

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die in gebruik zijnde

nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Categorie 5

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen de projectlocatie voor (kunnen) komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het om ondermeer zwarte kraai. Het gaat dan voor deze soorten om een beperkt aantal broedparen van (vrij) algemeen voorkomende soorten. In het plangebied verdwijnt mogelijk potentiële broedlocaties van bovengenoemde soorten. Echter, een significant negatief effect op deze soorten wordt uitgesloten, er blijven genoeg alternatieve broedplaatsen in de omgeving aanwezig.

Categorie 1-4

Er zijn een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd, dit betreft onder andere enkele uil- en roofvogelsoorten, gier, zwaluw en de huismus (zie voor een uitgebreide beschrijving de bijlage). In het plangebied zijn geen (potentiële) broedplaatsen aangetroffen van jaarrond-beschermde soorten. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing, omdat een negatief effect wordt verwacht op de lokale of regionale populatie van de soort, is niet aan de orde.

Rekening houdend met het broedseizoen, is nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk voor vogels.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Voorkomen en functie

Amfibieën

Amfibieën zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen. De projectlocatie vormt door het ontbreken van waterelementen geen optimaal habitat voor amfibieën. Een aantal soorten, zoals bruine kikker en gewone pad, kunnen de locatie gebruiken als landbiotoop. Strikt beschermde amfibieënsoorten, zoals heikikker, worden niet verwacht binnen de projectlocatie vanwege het ongeschikte habitat voor deze soorten (o.a. ontbrekende waterelementen) en/of het bekende verspreidingsgebied.

Reptielen en vissen

Reptielen en vissen komen binnen de projectlocatie niet voor vanwege het ontbreken van geschikt biotoop zoals waterelementen, heide-terreinen en venranden.

Effecten en ontheffing

De ingreep kan leiden tot een (tijdelijke) verstoring van landbiotoop van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet binnen beide projectlocaties. Het gaat om vermoedelijk (zeer) kleine aantallen. Van negatieve effecten op populatieniveau zal geen sprake zijn. Genoemde soorten zijn licht beschermd en vrijgesteld van de ontheffingsplicht.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet van toepassing op de soortgroepen amfibieën, reptielen en vissen.

5.5 Beschermde soorten ongewervelden

Voorkomen en functie

Beschermde soorten ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren) worden op grond van verspreidingsgegevens en habitatvoorkeuren niet verwacht.

Effecten en ontheffing

Er worden geen effecten op beschermde soorten ongewervelden verwacht. Negatieve effecten zijn niet te verwachten.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet noodzakelijk voor beschermde ongewervelden.

6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

6.1 Beschermde soorten

Geconcludeerd wordt dat het plangebied een geschikt leefgebied vormt voor een aantal beschermde diersoorten in het kader van de Flora- en faunawet. Het gaat om algemene en licht beschermde soorten, zoals grondgebonden zoogdieren en amfibieën, maar ook strikt beschermde soorten zoals vleermuizen en vogels. In tabel 1 is een samenvatting gegeven van de resultaten van (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied, de effecten op deze soorten en de te nemen stappen.

6.2 Tabel 1-soorten

Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen gaat voor tabel 1-soorten weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau (tijdelijk) negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is deze soorten niet aan de orde.

6.3 Geen nader onderzoek

Op basis van dit onderzoek wordt geconcludeerd dat beschermde soorten gebruik kunnen maken van het plangebied, maar dat de ontwikkelingen geen negatief effect hebben op beschermde soorten. Nader onderzoek naar soorten of soortgroepen wordt daarom niet noodzakelijk geacht. Wel dient rekening te worden gehouden met broedvogels.

6.4 Denk aan vogels

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelin-

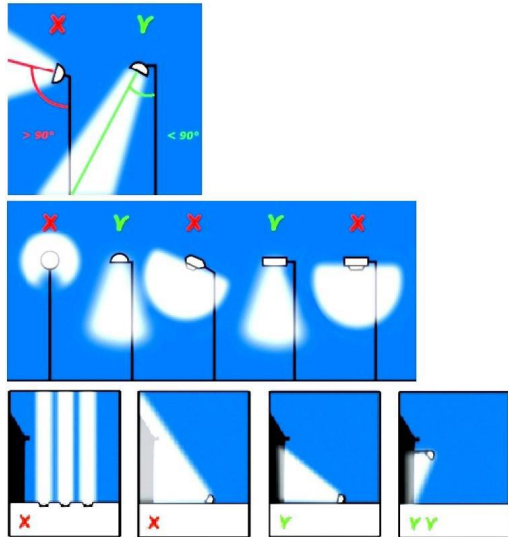
gen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

6.5 Aanbevelingen

Met de volgende maatregelen kan op een simpele wijze het leefgebied van de aanwezige soorten met de herinrichting van het gebied worden versterkt of verbeterd. Deze maatregelen zijn echter niet altijd noodzakelijk vanuit de natuurwetgeving.

- In het herinrichtingvoornemen is nieuwe bebouwing opgenomen. Er kan rekening worden gehouden met broedvogels, zoals huismus, door vogelnestkasten op te hangen. Ook kunnen er zgn. 'vogelvides' in de nieuwbouw worden aangebracht (foto 1-2). Deze maatregel is al op een aantal plaatsen met succes toegepast. Essentieel is ook dat in de omgeving van de nestlocaties voldoende dekking aanwezig is in de vorm van dichte bosschages met voldoende voedsel.
- Als de nieuwe bebouwing wordt verlicht, geniet het de voorkeur dat er gewerkt wordt met strooilicht beperkende armaturen en dat de verlichting in de nachtelijke uren tot het minimum wordt beperkt (zie fig. 2). Vleermuizen en andere nachtelijke dieren, zoals uilen en marters, zijn namelijk gevoelig voor verlichting.
- Door in het herinrichtingvoornemen groenelementen met o.a. besheesters aan te planten, worden beplantingen aantrekkelijker gemaakt voor verschillende vogelsoorten.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

Figuur 2. Voorbeelden van verschillende type armaturen en plaatsingen om lichthinder te voorkomen

Foto 1-2. Voorbeeld van een vogelvide voor huismus (Bron: Vogelbescherming, Nederland).

Tabel 1: resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied

Tabel	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compense- rende maatregelen
1	Algemene grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Aantasting leefgebied, doden , tijdelijk verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee	Zorgplicht
1	Algemene amfibieën	Landbiotoop/overwinteringbiotoop	Aantasting leefgebied, doden, tijdelijk verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee	Zorgplicht
2	Steenmarter	Mogelijk foerageergebied	Geen, foerageergebied blijft behou- den	Nee	Zorgplicht
3	Vleermuizen	Mogelijk foerageergebied en trekroute	Geen, foerageergebied en trekroute blijft behouden	Nee	Zorgplicht
V	Vogels	Leefgebied	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, mits	werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, zorgplicht
V5	Vogels - categorie 5	Leefgebied	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, mits	werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, zorgplicht

LITERATUURLIJST

- Janssen J.A.M. en J.H.J. Schaminée (2003) Europese Natuur in Nederland, Habitattypen. Utrecht: KNNV Uitgeverij
- Koninklijke Vermande (1999-2009) Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 , 4 en 5, SDU Uitgeverij, Den Haag
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002) Atlas van de Nederlandse broedvogels. Verspreiding, aantallen verandering. Utrecht: KNNV Uitgeverij
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus (5 maart 2010) Zoogdiervereniging & Gegevensautoriteit Natuur 2010,. *Vleermuisprotocol 2010*.
- Weeda, E. J., R. Westra, C. Westra en T. Westra (1985) Nederlandse Oecologische flora; wilde planten en hun relaties 1-5. Utrecht: KNNV

www.zoogdieratlas.nl

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

BIJLAGE I: FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Staatssecretaris van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd.

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.